

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE
SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 2.) Utkommer hvarje Söndag. Götheborg den 11 Januari 1852. Pris för år: 4 R:dr B:co. (VI årgången.)

Striden af en hvalfisk i Stilla hafvet mot amerikanska hvalfiskfångare.

Hvalfisk-fångst i Stilla Oceanen.

Följande sorgliga berättelse om hvalfisk-fångare-fartyget *Ann Alexander*, kapt. John S. Deblois, har erhållits från New Bedford. Dess sanning är bekräftad af nio man af besättningen, och dokumentet, som innehåller densamma, är försedt med amerikanska konsuls i Païta, herr Alex. Runnes konsulat-sigill.

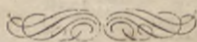
Skeppet *Ann Alexander* seglade den 1 Juni 1850 från Massachusetts för hvalfisk-

fångst i Stilla Oceanen. Man seglade omkring Cap Horn och landade vid Valdivia på kusten af Chili. Den 20 Augusti uppnåddes det under namn af *Offshore Ground* bekanta stället på 5° 50' sydl. lat. och 102° vestl. long. Kl. 9 f. m. upptäcktes hvalfiskar i närheten, och vid middagstiden började man att jaga en af desamma. Tvenne båtar styrde emot hvalfisken. Den ena kommanderades af båtsmannen och den andra af kapt. Deblois. Den förstnämnde harpunerade en hvalfisk, som sedan han en stund ilat omkring, vände sig emot båten,

störtade sig med en förfärlig häftighet på densamma, fattade den emellan sina ofantliga käftar och krossade den i spillror. Kapt. Deblois lyckades dock emot all förmodan att rädda hela manskapet å den förstörda båten, och hvilket utgjorde 9 man. Nu befunno sig 18 man å den andra båten. Den förskräckliga tilldragelsen sågs ombord på fartyget och en ny båt blef derifrån genast afsänd till hjälp. Då denna anlände, fördelades manskapet, och det beslöts att ånyo angripa samma hvalfisk. Man närmade sig den derföre som vanligt, från

tverne håll. Så snart hvalfisken märkte att man ville anfälla honom, vände han om, fattade den ena båten, och krossade den så hastigt i sitt svalj, att manskapet knappast fingo tid att kasta sig i hafvet. Kapten Deblois skyndade dem till hjälp och var så lycklig att kunna frälsa dem alla från döden i vågorna. Han befalle nu skyndsamt återrodd till skeppet, men snart uppdykade vidundret med uppspärradt gap, och att nu undgå en förfärlig död tycktes vara en omöjlighet. Lyckligtvis befann sig hvalfisken då på något afstånd, så att båten kunde med säkerhet upphinna skeppet. Detta förföljde hvalfisken, hvarunder ännu en lans slungades i dess hufvud, men vid nattens inbrytande slutades jagten.

Kapten Deblois stod då på däck och märkte att hvalfisken närmade sig fartyget. Redan i det nästa ögonblicket hade den med en obeskriflig våldsamt kastat skeppet åt sidan. Kaptenen fann med förskräckelse att vattnet inträngde i skeppet och att en af masterna hade sprungit. Genast utsattes båtarne, ty fartyget höll på att sjunka. Manskapet fick endast tid att medtaga något vatten, men ingen proviant. De styrde norrut och upptäckte snart, till sin utsägliga glädje, skeppet Nantucket, som upptog de olyckliga. Den 15 Sept. ankom Nantucket till Paita, hvarifrån Skonerten Providence, kapten Starbuck, återförde alla dem som deltagit i detta förfärliga äfventyr, till deras hemort.

Ett Äfventyr.

(Forts. fr. N:o 1.)

Jag hade, såsom sagt, rest mig upp i sängen, — då kände jag en förunderlig kall rysning skaka alla mina lemmar, — mitt hjerta blef tungt som bly, men jag egde mitt fulla medvetande. Mina ögon drogos med en oemotståndlig kraft emot dörren, hvilken jag låtit stå på glänt. Då — jag svär på att det är sanning, hvad jag nu vill säga dig — då såg jag tvenne människor, en man och en kvinna, långsamt träda öfver tröskeln och öfverskåda rummet med sina klara, mörka ögon. Hon var en ung kvinna, med ett stolt och ädelt yttre; hennes hår var blondt och hängde i stora, lösa flätor ned öfver skuldrorna. Hon betraktade honom med ett underbart leende, och de hade armarne lindade omkring hvar-

andra. Hans skepnad var jättelik, hans hår svart och hans uppsyn dyster. Tre eller fyra gånger lät han sin blick falla på henne, och, när deras ögon då möttes, såg jag hos honom samma allvarliga och likväl så ömma leende, som jag förut märkt hos henne. För öfrigt var hans gång vacklande och blodet strömmade ur hans venstra sida och färgade hans kläder röda. I den hand, som han höll öfver såret, såg jag tvenne föremål, nemligen ett linkläde, som var fläckadt af blod, och en dolk af samma utseende, som den jag samma natt funnit i lönntrappan. Långsamt skredo dessa båda skepnader öfver golvet bort emot lönn-dörren i panelet. Jag förnam icke ljudet af deras steg; intet menskligt ljud kom öfver deras läppar; men att de icke företogo sig någon lustvandring, var klart att se. Hon upplystade sin hand och öppnade dörren; ljudlöst vände sig denna på sina gångjärn och skepnaderna försvunno bakom väggen. Jag tyckte mig tydligen höra mannens tunga, vacklande steg emot stentrapporna.

”Då de försvunno, var det för mig likasom lifvets ande ingjöt sin fläkt i min själ. Jag läste mitt fader vår, ty jag är ej utan dessa moderna filosofer, som mena att man icke behöfver bedja till Gud; jag bad för min hustru och för min lilla Fredrik. Mitt hjerta, stärkt genom bönen, slog åter lugnt och jag andades åter fritt, jag sjönk tillbaka i sängen; ett ovanligt begär till sömn lemaktigade sig mig, och jag inslumrade.”

Då min vän hade slutat sin berättelse torkade han svetten af sin panna, ty erinringen om detta nattliga äfventyr hade djupt gripit honom; han drack ett stort glas, tände en cigarr och lutade sig tillbaka i soffan, blåste röken åt alla kanter med ett uttryck af lugn och tillfredsställelse i sitt ansigte. Hans berättelse gjorde ett underbart intryck på mig, och jag upprepade den i tysthet för mig själf, ord för ord, under den paus som nu hade inträdt.

”Nu, Pål,” tog han åter till ordet, i det han leende lade sin hand på min skuldra, ”nu kan du väl icke beklaga dig, att jag ej berättat en historia. Du kan nu tro hvad du behagar, jag fordrar icke att anses såsom ett evangelium och själf tror jag icke det ringaste på dylika saker. Men att jag såg dessa skepnader är min själ och salighet ren sanning, och detta vill jag påstå så länge jag lefver. — Jag vaknade i dagbräckningen och befann mig i högönsklig välmåga. Min första tanke var bedröfvelse öfver, att jag ätven i dag skulle gå miste om den förträffliga kopp kaffe, som min hustru brukar att laga till åt mig hvarje

morgon. Dylika umbäranden medförer det välsignade reselifvet, och man får min själ betala sin smula förnöjelse dyrt nog. Jag hade just klädt mig, då en sakta knäckning hördes på min dörr. Hvad! är det spöken nu igen, som vilja besöka mig? tänkte jag, halft förargad, halft förskräckt; men denna gång var det en långt mera välkommen gäst, det var min lilla, täcka hustru, så nått och rann som hon alltid brukar vara. Jag blef mycket glad öfver att återse henne, det forekom mig som vi hade varit åtskiljda en mycket lång tid.

”God morgon, min vän, du har sofvit godt i natt, vill jag hoppas?” sade hon, med denna röst, som i mina öron alltid klingar som den ljufvigaste musik.

”Ja, jag tackar, min gumma lilla,” svarade jag, ty jag hade föresatt mig, att för henne förtiga mitt nattliga äfventyr. Men i detsamma erinrade jag mig för för ta gången det skrik, vid hvilket jag uppvaknat. ”Men i Guds namn,” utropade jag förskräckt, ”det var väl icke du, som skrek i natt?”

”Har du hört mig skrika?” frågade hon med en så hemlighetsfull uppsyn, att jag genast blef öfvertygad om att den hade något att betyda.

”Ja, det vet Gud jag har,” svarade jag, ”men sätt dig nu på mitt knä och berätta hvad som händt.”

Sagdt och gjordt. Sittande på mitt knä berättade Therese följande:

”Ja, nu får du icke le åt mig, Andreas, ty det jag vill berätta är högst besynnerligt, och jag vet väl att J, allvarsamme och betänksamme män, icke tro på det öfvernaturliga. Dock, hvar och en får förblifva vid sin öfvertygelse; jag skall blott berätta dig hvad jag har sett. Jag vaknade i natt med en så underbar känsla, att jag icke en gång vill försöka att beskrifva densamma. Men jag var hvarken sjuk eller rädd, jag kände blott någonting som liknade det jag fordom, då jag ännu var ung och skön, kallade halfeber.”

”Åh, skämt,” sade jag, ”du är, min själ, både ung och vacker ännu, min lilla Therese. Du är i mina ögon tio, ja, tjugu gånger vackrare i din alla husliga drägt än den tid, då du glänste i balerna.”

”Du är en gammal Holm,” svarade hon. ”Men hvad jag vill säga var, att jag vaknade. Ett klädfest var utbredt öfver hela salen, det var förmodligen måns skön. Som du påminner dig, står det inne i vårt rum ett rum, bord med två gamla stolar. Ditåt vände jag, likasom af instinkt, mina ögon. I ett af dessa stolar satt en man, en gudomligt skön man. Han var iklädd en mörk, men präktig jagtdrägt af sammet och

silke, kring halsen bar han en bred spetskrage, som var nedviken rundt omkring. En stor smärta afspeglades i denne mans ansigte, men det var lugnt och orörligt, likasom en aflidens. Blott då och då flög ett vildt leende öfver hans läppar, hans ögon brunno, det såg ut som om han skar tänderna och hans breda, starka hand knöt sig konvulsiviskt kring skaftet af ett vapen, som stack fram under hans klädning. En kvinna stod vid hans sida. Sin venstra arm hade hon lagt om hans hals. Äfven hon var vacker och iklädd en dyrbar drägt. Det tycktes som hon talade till honom, men jag förnam intet ljud. Plötsligen tycktes en klar och bestämd tanke uppstå i hennes inre. Hon vände hufvudet emot dörren, som leder till detta rum; hon lyftade armen i samma riktning och lutade sig åter med ett lugnt leende ned till honom. Det tycktes uppstå en strid och motsägelse i hans själ; slutligen uppsteg han och, omfamnande hvarandra, begåfvo de sig ut ur rummet. Deras väg förde dem tätt förbi sängen, jag var alldeles icke rädd, utan jag betraktade dem med den mest spända uppmärksamhet. Icke långt från mitt läger vacklade mannen, men hon gjorde en kraftig ansträngning för att hålla honom upprätt, och dervid lossnade hennes rika hårflätor och föllo ned öfver hennes skuldror. Då de gingo genom dörren tycktes det mig att jag såg en dunkel skepnad stå i vrån och nicka efter dem med ett förfärligt, hänfullt och ilsket ansigte. Dock har detta kanske varit en lek af min fantasi; emellertid ingjöt det hos mig en ögonblicklig fruktan, jag utstötte ett skrik, förmodligen det som du hörde, och allt hade försvunnit. Det var tyst och stilla i rummet och i hela huset."

"Men din syster," frågade jag, "såg hon ingenting?"

"Nej, hon sof under hela tiden, men rysningar skakade hennes kropp, då de gingo förbi sängen," fortfor hon. "Då nu allt var förbi, tänkte jag på den gamla gummans ord: Den Herran vill bevara, han är utan fara; jag bad för dig och för din lilla son, jag bad ock en bön . . . ja, le nu icke åt mig . . . men jag bad en tyst bön, för det olyckliga paret. Jag kände en djup tillfredsställelse som mig och lade mig att sova med ett lugnt hjerta, då allting fortfor att vara som vanligt uppe hos dig."

Jag berättade nu i all korthet mitt nattliga äfventyr för min hustru. Hennes syster sof ännu lika lugnt som alla unga flickor bruka sova om morgnarna. Vi begåfvo oss i all tysthet ut, för att njuta af den friska morgonluften. Jag hade nu först tillfälle att betrakta huset. Det var

ett gammalt bofälligt näste af korsverk. Årtalet 1680 var utskuret öfver dörren. Som jag redan nämnt, ligger det på slutningen af en kulle. Bakom detsamma ungefär der, hvarest den underjordiska gången, efter min beräkning, borde utlöpa, var en liten kålhage med några bikupor. Vår Herre allena kan veta, om dessa stackars bin hafva någon idé om, hvad som nattetid föregår under deras boningar. För öfrigt måste denna löngång hafva ledt ut till klinten; ty denna höjer sig på ett par gevärskotts afstånd, från baksidan af huset.

Vi gingo till klinten. Morgonvinden hven hän öfver dess kam. Hafvet rullade sakta vid dess fot och solen uppsteg ur Östersjön, så frisk och vacker, som en ung flicka, när hon uppreser sig från sina morgondrömmar. Min hustru var hänryckt; än teg hon, än talade hon poetiska ord och omfamnade mig af glädje. Fruntimmerna förblifva alltid svärmande och poetiska, till och med då, sedan de blifvit gifta. Nå, vi hafva ju hvar och en sina svagheter. Jag nekar icke, att jag faun det vackert; men hvad var väl det hela annat än vatten och solsken och en kritmassa? Jag tröttnade snart att betrakta all denna grannlåt. Jag satte mig på en sten, rökade min morgonpipa, tänkte på min lilla Fredrik och glädde mig åt att se på min hustru. Det förekom mig, som hade jag aldrig tillförne sett henne så skön och så blomstrande, som i detta ögonblick. Ändli en tackade jag Gud för alltsammans och fröjdade mig innerligen öfver lifvet. Se, detta är slutet på Historien. Låtom oss få en butelj bäjerskt öl till; sedan begifva vi oss hem. Klockan är öfver sängdags och jag är orimligt sömnig.

III. Stubbegård.

Ungefär halfvägs emellan Holstedbro och Skive ligger Sevelby. Denna by har ett lyckligt läge på ett fruktbart lager af lerjord och ämbur, hvilket i riktning från Nordost till Sydvest sträcker sig från Limfjorden till Nordsjön. För öfrigt är den omgifven af hedar, i hvilka finnes ett ovanligt antal djupa insjöar.

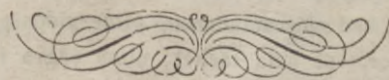
I en af dessa ligger en gård på en holme, hvilken fordom förenades med fasta landet genom en lång träbro; men i senare tider har holmen gått tillsammans med fasta landet, så att den bildar en halfö. Denna gård kallas Stubbentorp eller Stubbegård. Den omtalas i folksägnerna såsom en särdeles stark borg. Det berättas vidare att den sista borgherren varit mye-

ket elak, så att borgen under hans tid blifvit ödelagd.

Man hade sagt mig på värdshuset i Sevelby, då jag en sommardag anlände dit på en fotresa, att på Stubbegård tjente en gammal man såsom fåraherde, och att han visste bättre besked om forntiden, än någon annan der i trakten. Till denna man styrde jag dertfore kosan med samma vettgirighet, som till den första filosofiska föreläsning, jag bevistade. Jag hoppades få höra förunderliga och hemliga saker, men jag uppsökte honom dock icke utan fruktan. Ty jag känner den jutska bonden: man må behandla honom med diplomatisk finhet, om man vill locka någonting ur honom. Antagande och förkastande den ena strategiska planen efter den andra, kom jag förbi Stubbegård. Det är en obetydlig landtgård, som nu bär detta namn. Ägaren tituleras: "Herr," och hans hustru: "Madame." Gårdens namn är ett nomen proprium, detta är allt, som skiljer den från en bondgård.

Jag kom således förbi gården, jag begaf mig in på heden. Långt borta såg jag några får. Genom min kikare upptäckte jag en menniska, som låg i ljungen. Jag var säker att hafva träffat min man och styrde kurs emot honom. Det var, såsom man sagt mig, en gammal man, med ett buttert och sömnigt ansigte, endast ett par klara, grå ögon vittnade om att det bodde något andligt lif inom honom. Han hade ett par ofantliga glasögon på näsan och var sysselsatt med att läsa uti en gammal psalmbok. Han märkte mig icke, förrän jag nedsatte mig i ljungen, på ett kort afstånd från honom; då betraktade han mig med en mistrogen blick och gömde boken bakom sig, likasom han fruktade, att jag skulle stjäla densamma ifrån honom. Jag lade mig makligt i ljungen och nickade tyst åt honom, han nickade tillbaka. Efter en lång tystnad öppnade han samtalet med följande fråga: "Hvad är han för en karl?" "Jag är en mansperson," svarade jag. Den gamle tog sig bakom örat och bet sig i läppen. Derpå började han åter att fråga: "Hvad är hans namn?" "Pål Christian." — "Hvart skall han hän?" "Till Holstedbro." — "Hvar kommer han ifrån?" "Från Skive." — "Hvad har han för profession?" "Jag sätter lappar på gamla kläder och sliter hål på de nya."

(Forts.)

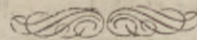
Boa Constrictor uti zoologiska trädgården i London.

Boa Constrictor uti zoologiska trädgården i London.

Denna orm öfverlemnades till zoologiska sällskapet den 21 Juli sistl. år, af T. C. Burnett, hvilken köpt den på ön Santa Lucia. Den blef vid tillfångatagandet svårt särad, så att man måste anlägga en förbindning. Dess längd är nära 30 fot. I början af September var han så återställd att han kunde emottaga föda och förtärde, under loppet af nämnde månad, två kaniner. Aftonen den 3 Oktober gaf man honom åter 2 kaniner. Kl. 10 märkte väktaren att en af kaninerna försvunnit och att ormen höll på att uppsluka ett tjockt yllotygg, som begagnats till täcke öfver densamma. Väktaren, som insåg den fara, för hvilken reptilen genom detta ovanliga näringsmedel var utsatt, ilade bort för att hemta hjälp. Vid hans återkomst i sällskap med föreståndaren, efter vidpass 15 minuter, var hela täcket, utom några tum,

uppslukadt. Den enda åtgärd man då kunde vidtaga, var att afskära den del af täcket, som ännu befann sig utom ormens gap, emedan ett tillbakadragande af täcket hade blifvit omöjligt, till följe af ormens inätvända tänder.

Fem veckor och en dag behöll ormen täcket uti sig, under det han stundom visade ett häftigt begär att dricka, och syntes befinna sig mycket illa. Natten mellan den 8 och 9 November började han att genom munnen gifva ifrån sig en del af ull-substansen, och biträdades dervid af väktaren. Ormen förblef nu fullkomligt lugn under 3 dagar, och rörde sig endast då och då för att dricka. Snart blef han lifligare och den 15 November, sedan han visat begär efter föda, emottog han en kanin, som räddes honom. De naturliga funktionerna gå numera sin vanliga gång och ormen befinna sig fullkomligt frisk.

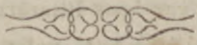
Erkebiskopens af Paris besök uti arbetare-verkstäderna.

Öfverallt dit vi kasta våra blickar, skåda vi motsatser som söka försoning, men icke finna den. En väg, på hvilken en förmedling mellan desamma är möjlig, är den personliga öfvertygelsens, och denna väg har Mons. Sibour, erkebiskop af Paris, beträdd, i det han besökt flera arbetareverkstäder. Den högvördige prelaten började sin rond i Ebenisternas föreningslokal i Faubourg St: Antoine. I samma hus befinna sig tvenne andra föreningar, stolmakarnes och tapetsörernes, hvilka tillsammans utgöra ett antal af 300 personer. Ur det tal, som han höll till dem, må anföras följande ord: "Christus, min vän, har förlöstat folket ur slafveriet. Sedermera utfördes en annan revolution, de lifegnas befrielse, och den som nu håller på att fullbordas, är arbetarnes befrielse." Då ropot: "vive la republique" lät höra sig och de öfriga arbetarne fruktade att upprepa det, sade erkebiskopen: "Hvarföre frukten I att öppet uttala er politiska trosbekännelse. Jag är ingen partiman, utan en försoningens man. Min befattning gör mig detta till en pligt, och såsom människa delar jag edra sympathier." I ett annat tal yttrade han sig öfver associationens lyckliga verkningar till förbättring af de arbetande klassernes belägenhet, i det den åstadkommer industriens och arbetslönnernas höjning. Han erinrade emuru de största framsteg skett under christendomens allsmågtiga inflytande, huru det forna slafveriet öfvergått till medeltidens lifegenskap och detta till den nyare tidens frihet. Han visade associationen vara ett medel till social frälsning mot proletariatet. Han uttryckte sin glädje öfver att den tadelvärda plägseden med frimåndagar äfvensom söndagsarbetet allt mer och mer upphör. Äfven talade han om sparsamhet, goda seder och ordentligt lefnadsätt såsom vilkor för arbetarnes lycka och välstånd, och slutligen lofvade han att för auktoriteterna berömma den ordning, verksamhet och endragt som han funnit rådande bland de arbetare-föreningar han besökt. Med arbetarne i Rue Popincourt No 28, samtalande han såsom en vän eller en far, öfver associationens välgärningar, de förhanden varande hjälpkällorne och öfver arbetets värde. För att visa detta, antydde han på Jesus Christus, som tillbragt sina

Erkebiskopens af Paris besök uti arbetare-verkstäderna.

ungdomsår i en verkstad, der han under timmermannens mödor, lefvat af lönen för sitt arbete, och hvilken sålunda är den sanna och gudomliga förebilden för en christlig arbetare.

Gustaf den tredje och hans hof.

Historiska Skizzer.

(Forts. fr. No 1.)

Men man väntade att grefve Horns stolt-
het icke skulle medge, att ett litet enskilt
missnöje skulle hafva inlytelse på hans
offentliga handlingssätt till den grad att
han skulle motverka hofvets fördelar, med
lika mycken häftighet som han förut hade
visat i deras förfäktande.

Man kan säga att frågans beskaffenhet
var något förändrad, men man måste också

medgifva att grefve Horn med sin stora
frimodighet förenade något af desse gamla
riddares anda, hvilka alltid helga sig åt
svåra företag, såsom att sätta sig emot
magten och bekrija jättar. Han hade ti-
digt utmärkt sig i flere strider på lif
och död, samt befriat en fången skön-
het från en tyrannisk fars välde, hvil-
ken ville tvinga hennes böjelse. Detta
fruntimmer var enda dottern och arfvinge
till en betydlig förmögenhet. Företaget
leddes ej af tillbörlig försigtighet för att
undgå fadrens uppmärksamhet. Han kom
nu i sin tur, väpnad med hela en skymfad
slotts-herres stränghet, och återfordrade sin
fånge; men sedan den lycklige röfvaren
förklarar att den sköna var hans maka,
fanns det ej mer någon hjälp, och båda
partiernas vänner lyckades att tillväga-
bringa en förlikning.

Det var mycket svårt att finna någon
giltig invändning emot en förening med
Hornska huset, ett bland rikets förnämsta.

I detta äktenskap hade han en enda
son som var ett bevis på att föräldrars
ömhets ej alltid skadar barne. Den unge
grefven hade en lika pålitlig som älskvärd
karakter, och oakadt hans börd satte ho-
nom i tillfälle att ernå de högsta embeten
vid hofvet och i arméen, hade han, af eget
val, föredragit en bana, hvarest kunskap
och erfarenhet voro de enda egenskaper
till befordran. Han förvånade sina kamra-
ter genom sina hastiga framsteg i alla ve-
tenskaper som tillhörde hans stånd. Han
ansågs äfven för en ganska skicklig alge-
brist, dock utan att deana vetenskap min-
skade hans utmärkta talang för poesien.
Äfven hade han mycken talang för musik.

Hans far, hvilken aldrig satte sig emot
sonens önskingar, annoriunda än genom
den mildaste vänskaps föreställningar, sam-
tyckte äfven till hans giftermål med en
ung, skön och älskvärd flicka, men föga
fördelaktigt i afseende på förmögenhet.
Generalen, som längesedan mist sin första

maka, hade också änyo gift sig, och bägge hushållen bodde tillsammans i ett hus.

Generalens äldste bror hade sköna landt-gods, hvilkas afkastning och ännu mera, han förstörde, för att hafva nöjet att föra ordet i krigsdepartementet, hvaraf han skördade ganska liten ära, och ännu mindre inkomst. Han hade tvenne söner, af hvilka den äldste, Grefve Claes Horn, gjorde en snabb lycka vid hofvet. Han ansågs som en ganska vacker karl; åtminstone har jag sett ett fruntimmer af det högsta anseende blifva så intagen af hans åsyn, att hon, då hon satt vid ett spelbord, släppte korten ur händerna, och nödsakades gå ut för att dölja sin rörelse. Men oakadt detta unga fruntimmer var ett bland de mest intagande som visade sig på svenska hofvet, drog grefven ej den minsta fördel af sin erföring.

Hans äldste bror, grefve Gustaf Horn, tjänade under konungen i Preussen under sista kriget, och återkom rik på rekommendationer från denne monark; men allt detta bidrog icke till hans befordran i svensk tjänst; hans namn och hans utseende hjälpte honom bättre till ett i alla afseenden fördelaktigt giftermål med äldsta dottern till kammarherren Odenerantz, ägare till Medevi, Seriges Spa. Den andre brodern gjorde likaledes ett mycket rikt parti, men mindre lysande i andra hänseenden.

Hvarken sonens gunst eller grefve Schiffers samt andra hofmäns bemedling förmådde att skaffa fadern svärds-ordens-crachanen, som utgjorde hela hans äregirighet, och som han ansåg sig längesedan hafva förtjent; han tillskref det värdslöshet af sina vänner, och beslöt att derom sjelftala med konungen. För att börja denna förklaring, frågade han konungen om H. M:t hade någon orsak att vara missnöjd med honom. Konungen svarade rätt fram: ja. Det är sannolikt att grefven beredt sig på argumenter, för att åstadkomma en förändring i sin herres beslut, men måhända att han i bestörtningen icke fann sig isländ till att framställa dem; åtminstone är det säkert att den ifrågavarande nåden uteblef.

Grefve Scheffer lefde endast för att tjena sina vänner, och hade dermed endast fäderneslandets tjänst till föremål. Ibland dem som han satte i stånd att vara det allmänna nyttig, förtjenar baron Liljencrantz, förut med namnet Werterman, ett ganska utmärkt rum.

Han lade sig i god tid på sitt ämnes studium, och gjorde resan genom Europa i den akt och mening att förvärfva sig kunskaper, som kunde förbättra Sveriges ekonomi.

Efter sin återkomst lefde han länge okänd, och kunde ej erhålla någon tjänst värdig sitt snille och sina kunskaper. Hans förslag voro för vidt omfattande för hofvens begrepp, och fordrade mera uppmärksamhet än hufvudmännerna vid riksdagen kunde lemna åt stats-hushållningen; omsorgen att hålla sig uppe i magten, och att vaka öfver sitt partis enskilda intresse, gaf den tillräcklig sysselsättning.

Grefve Scheffer var måhända den ende person af anseende, som förstod att värdera detta snille, och hade tillräckligt utforskat hans grundsatser för att vara öfvertygad om deras riktighet samt deras nytta i rikets ekonomi.

Så snart den kungl. magten förvärfvat nödig styrka för att försäkra byggnadens varaktighet, och beskydda operationernas gång, blef baron Liljencrantz använd. Man nödgas bekänna att aldrig förr en så kort tidrymd frambragt ett större antal nyttiga inrättningar, än de sex första åren som följde efter revolutionen. Baronerna var ännu i spetsen för penningväsendet under de följande åren, men efter 1778 års riksdag var det ej så lätt att lemna sina idéer till rådet till rådet. Konungen hedrade honom likväl alltid med sitt förtroende, och beviljade honom icke afsked för annat än för att gifva honom ett rum bland rikets råd. Finans-departementet var honom indrägtigt, utan att han hade förbräelser att göra sig. Då konungen upphöjde honom i adelsståndet, hade han lika mycket afsende på hans förtjänster, som på den fördelen att han härstammade från enda dottern till Gustaf Wasas farbror.

Grefve Höpken var, i den politiska verldsrymden, ett bland dessa lysande under, som för ett ögonblick träffa ögat, och försvinna för alltid.

Han gjorde endast ett steg för att ernå purpurn samt första rummet i ministären. Hans förvaltning var föga långvarig, men ganska anmärkningsvärd för början af ett krig som var källan till stora olyckor i Sverige.

Efter sin tvungna afsked 1761, spelade han en obetydlig roll i den politiska världen; och under sednare tidern af sin lefnad, var han intet annat än riks-rådernas älderman.

Hans far var bekant för sina originella infall. Han var stats-sekreterare när ryska ambassadören grefve Bestucheff, före kriget 1741, envisades om ett kategoriskt svar, om Sverige önskade krig eller fred. Frågan var ännu ej afgjord i rådet, och likväl fordrades ett svar: herr Höpken gaf det skrifteligen, och lemnade det till ambassadören. Sedan denne läst från början

till slut med största uppmärksamhet, och i ingenting deraf begrep, tog han sin tillflykt till stats-sekreteraren för att få upplysning. Men herr Höpken svarade i de största höflighets termer att han intet hade befallning att lemna någon annan upplysning än den som rådets svar innehöll. Men, afbröt ambassadören, jag har i två hela timmar studerat på denna skrift, och ändå är jag ej i stånd att gissa till eders mening. Men, återtog herr Höpken, vill då eders excellens på en så kort tid utreda, hvad som kostat mig två dagars arbete att författa?

En gång hände det att han kom något sent upp i rådet; grefve Gyllenborg sade honom att man väntat på honom. Det är mycket smäckrande för mig, svarade herr Höpken, men äfven jag har haft ofta den äran att vänta på eders excellens. Han besatt många kunskaper, och hade stora litterära förtjänster. Hans son ärfde hans egenskaper, och tycktes mera danad till att lysa på vetenskapernas än politikens bana.

Stiftandet af vetenskaps-akademien i Stockholm var hans verk. Sjelf var han dess förste sekreterare, och hade det nöjet att vara vittne till akademiens blomstrande tillstånd, under mer än femtio år. Han såg den byggd på en tillräckligt varaktig grund, för att bära grundläggarens ära till den aflägsnaste efterverld.

Franska språkets fullkommande var ett af detta samfunds föremål. För att lära känna till hvilken höjd grefven sjelf förmådde att gifva exempel i detta hänseende, är det nog att läsa det tal han uppläste till sin afidne väns, grefve Fersen, ära. Detta arbete betraktades som ett mästestycke. Han bildade tidigt sin styl efter Tacitus; och efter att hafva läst det lilla vi äga kvar af hans pennas alster måste vi beklaga att han ej lemnat mera efter sig.

Sådant var hans litterära rykte, att han, vid alla val i de nya vetenskaps- och vitterhets-akademierna i Sverige, ständigt var den första att förena alla röster.

Grefve Höpken var mycket tankspridd. Man såg honom ganska ofta komma upp på hofvet med en hatt på hufvudet och en annan under armen.

Hertigen af Hessenstein var den ende onskilte man af denna värdighet i Sverige, emedan grefve-titeln är den högsta grad i bland svenska adeln. De rättigheter, som i Frankrike och England åtfölja hertigens titel, äro i Sverige förbehållne allenast rikets råder, samt ett litet antal personer hvilka, under dåvarande regering, blefvo hedrade med lika värdighet, nemligen grefvarne Brahe, generalen grefve De la Gar-

die, generalen greve Lewenhaupt, samt öfver-kofstallmästaren, greve Adolph Lewenhaupt.

Hertigen af Hessenstein hade äfven öppet bref, som tillade honom samma rättigheter, utan annan titel än greve; men sedan han kort derpå blef upphöjd till hertiglig värdighet i Österrike, blef han äfven erkänd som hertig i Sverige, och man förmodade att detta ej var annat än ett förbud till denna titels införande bland svenska adeln. Men som greve Brahe, med flere andra, hvilka funno sig berättigade till denna utmärkelse, icke tycktes mycket åstunda den, blef förslaget den gången åsidosatt.

Hvad hertigen af Hessenstein beträffar, var en titel mera för honom af föga vigt, emedan han ej var gift; han kunde ändå hafva rättighet till någon utmärkelse framför andra i ett land, hvarest hans far hade varit konung.

Han var erkänd son af konung Fredrik. Grefvinnan Taube, hans mor, var kanske den skönaste qvinna i riket, och konungen, som hemligen hade bortfört henne från hennes familj, hade säkert förmått sig med henne, om icke drottningen, Carl XII:s syster och tronföljerska, och hvilken konung Fredrik hade att tacka för kronan, lefvat. Han gjorde emellertid allt som stod i hans magt, att gödgdöra hvad han brutit. Han lät förklara henne för kejsarlig grefvinnas, och begåfvade henne med flera indrägliga förläningar i Tyskland, hvilka sedan tillföll hans son med greve-titeln.

Konungen, som var känd för en farlig tillbedjare af det vackra könet, åstadkom oro ibland de familjer, hvori funnos unga skönheter. Varande förenad genom vänskapsband med rikets stor-amiral, greve Taube, då han ännu var general-befälhavare öfver svenska arméen, gjorde han detta huset täta besök, (såsom en gammal vän) och skaffade sig någon gång tillträde till de unga fröknarnas toilette, dymedelst att han härmade deras mors röst. Snart betagen af den sköna Heddans tillvexande behag, försummade han ej att insmyga sig i hennes gunst, i början medelst små skänker, och sedermera dymedelst att han alltid tog hennes parti emot systrarne. Slutligen begagnade han ett tillfälle att enlevera henne, såsom den enda utvägen att vinna målet för sina önskningsar.

Den unga fröken, som trodde att hon skulle blifva gift med konungen, samt att hennes föräldrar voro med i hemligheten, visade mycken oro öfver att hon ej på flere dagar sett dem. Hon anhöll om tillstånd att få besöka dem. Konungen, som förut-

såg följderna af en förklaring emellan henne och hennes föräldrar, använde alla medel att erhålla deras förlåtelse. Och han tillät dem ej att se sin dotter, förr än de gifvit honom de högtidligaste försäkringar att ej på något sätt lemna henne någon upplysning, som kunde göra henne missnöjd med sitt öde.

Som hon förenade alla en förträfflig makas egenskaper med dem af en tjugande älskarinnas, ansåg konungen sig högst lycklig genom hennes besittning, som icke varade nog för att medföra ledsnad. Hon dog efter sin tredje barnsäng.

Konungen, hvilken icke hade några arfv.ingar med sin gemål, älskade så mycket mera de barn han hade med sin älskarinna, och slösade på dem alla en fars omsorger. Han ackorderade hvar och en af de unga grefvarna till regements-chefer, och hertigen behöll ständigt detsamma, neml. Östgötha, som ganska sällan hade den lyckan att se sin öfverste.

Uti kriget emot Preussen hade hertigen redan lemnat prof på sitt mod och sina militäriska talanger. Erfarne officerare tala ännu om honom såsom en general, hvilken aldrig skulle blottställa svenska vapnets ära.

Som konungen länge hade få tillfällen att öfva sina militäriska talanger, tillbragte sonen den bästa delen af sin tid i en långvarig freds maklighet, som hans fädernesland njöt.

Hertigen hade nyss slutat sina resor, då konung Gustaf uppsteg på thronen. Ett nytt hofs omvexlande behag och nöjen fäste honom i hufvudstaden, hvarest han var åsyna vittne till 1772 års revolution.

Oaktadt han i sina politiska grundsatser ständigt delat det partiets meningar som i början af denna riksdag hade öfverhanden, och som fordom varit hans far tillgifvet, är det likväl säkert, att han på intet vis blandade sig i operationerna.

Största delen af hans vänner, samt de sällskaper han bevistade, voro af det motsatta partiet. Emellan honom och greve Persen var en vänskap, som grundade sig på ömsesidig aktning, och de hade inga hemligheter för hvarandra. Med allt detta hade greve Skeffers och revolutionens fiender ett så högt förtroende till hertigens karakter, att de betraktade honom såsom den skickligaste personen att pålägga sig omsorgen för det allmännas väl, tills man kunde åstadkomma en förlikning emellan ständerna och konungen, i händelse de å båda sidor vidtagne åtgärderna hade vändt sig till riksdagens fördel.

Man känner ej om hertigen hade någon

vetskap om den hedern man ämnade honom; men sådan var emellertid allmänna rösten i det partiet.

Man kan vara säker att afsigten icke var elak, då man valde en så högt aktad person till dess verkställare.

Konungen å sin sida, har äfven gifvit hertigen de starkaste aktnings- och vänskapsbevis, i alla de hedersbetygelser och de förtroendeposter, hvarmed han öfverhopat honom efter revolutionen.

En bland hans kusiner förtjenar en särskild uppmärksamhet, så väl för sina älskvärda egenskaper som för hennes fars tillgifvenhet för framlidne konung Fredrik. Denna dam är baron Bromans enda dotter, gift med herr af Plomgren, bror till baronessan Pechlin.

Om baron Broman ej hade några gränssor för sin oinskränkta tillgifvenhet för sin herre, hade denne furste icke heller några för sina välgeringar. Endast beställningen som kassör för de inkomster konungen uppbar från Hessen-Cassel, renderade baronen emellan 5 och 6000 louis'dorer. Men han förde en så praktfull lefnad, och gjorde så stora omkostnader, att han vid sin död lemnade nästan ingenting efter sig åt sin familj; hans svärmor, grefvinnan Taube, sade om honom att Gud gifvit honom allt, utom sin välsignelse.

Bromans hotel, hvarest fanns en präktig salong, prydd endast för att der placera konungens porträtt, tillhör nu baron Pechlin.

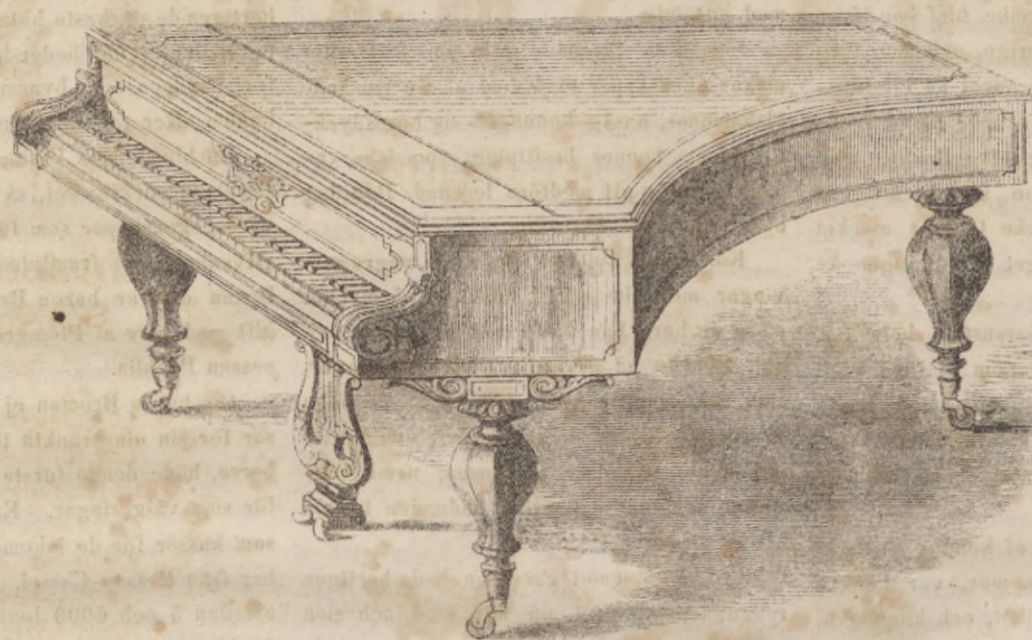
Slägtningar i fjerde och femte led hade hertigen i mängd bland rikets förnämsta släkter.

Som hofvet i Sverige stod öppet för hvarje fremling af anseende, tillbjöd det de bästa tillfällen att skaffa sig bekantskaper. Största delen af adeln tillbringade vintern i hufvudstaden. Konungens levers voro talrikt besökte, och de större supéerna, som gäfvos en gång hvarje vecka, voro icke mindre lysande. Alla vid hofvet presenterade fruntimmer visade sig der åtminstone en gång hvar fjortonde dag.

Det är mer än skada att den fördel, som hos könet ger ämne till vår största beundran, skall vara af så föga varaktig art. Skönheten försvinner likasom blomorna; årstidernas återkomst kan väl frambringa lika, men de äro ej desamme. En lista på sköna qvinnor är således alltid underkastad undantag: jag ansvarar i detta afseende blott för året 1766.

(Forts.)

Industriutställningen i London.

96. Flygel af Palisanderträ af Dörner i Stuttgart.

97. Blomståndare af bronseradt gjutjern af Seeboss & Co i Offenbach.

98. Käril från Meyrs kristallfabrik i Leonorenhain.